

Virheellisesti rakennettuja virkkeitä¹

Lauseopista tiedämme, että predikaatti noudattaa nominatiivisubjektin lukua ja persoonaa. Tästä pääsäännöstä on muutamia poikkeuksia, mutta seuraavantilaisia tapauksia ne eivät koske.

»Taloudellinen kehitys on ollut 1950-luvulla Euroopassa myönteistä. Osoituksena tästä *ovat* eurooppalaisten talousjärjestöjen EEC:n ja Eftan *perustaminen*.» Predik:n tulisi jälk. lauseessa olla yksikössä, koska siinä on subj:na »perustaminen». Lauseen pitäisi siis alkaa: Osoituksena tästä on - -

»Tätä *ovat edistäneet* kulkuvälineiden ja liikenneyhteyksien *paraneminen*.» Kirjoitettakoon »on edistänyt», koska subj:na on yksiköllinen »paraneminen».

»Erimielisyyksien aiheena *ovat* ehkä vain uudistusten *suorittaminen* kotitilalla.» Korjattava kuten edellä: aiheena on - suorittaminen.

»Näihin lahtiin kutemaan saapuneet kalat kuolevat hapenpuutteeseen, ja lisäksi uinnin sekä muiden vesiruuhilu- muotojen *harrastaminen* alkavat olla kyseenalaisia.» Tässäkin sama virhe kuin edellisissä: harrastaminen alkaa olla kyseenalaista.

Seuraavat virkkeet liittyvät muuten edellisiin, paitsi että niissä on subj:na muunlainen kuin *minen*-loppuinen verbistä johdettu nomini:

»Länsi-Euroopassa runsas kivihiihen, öljyn ja malmin *saanti* *ovat johtaneet* kone- ja metalliteollisuuden syntyyn.» / »Kaupan kasvua *ovat edistäneet* liikenneyhteyksien ja laivanrakennuksen *kehitys*.»

Virhe johtuu ilmeisesti siitä, että subjektia määrittää monikossa oleva attributiivi. Se ei kuitenkaan näytä olevan kovin huomiota herättävä, koskapa eivät kaikki opettajatkaan ole lukemiinsa ylioppilasaineisiin tehneet tällaisista merkintää.

Monikollinen lauseenjäsen saattaa olla myös muussa asemassa kuin attributiivina: »Yli 70 % myymälävarkauksista *kuuluvat* tähän ryhmään.» Koska subj:na on »70 %», tulisi predik:n olla yksikössä.

Relatiivipronominista on muistettava, että pronomini noudattaa sen sanan lukua, johon se viittaa. Tästä syystä on seuraava lause virheellinen: »Herra A. kuului *niihin*, joka ei palannut kotiin.» *Joka*-sanana korrelaattina ei ole »herra A.» vaan »niihin». On siis sanottava: Herra A. kuului niihin, jotka eivät palanneet kotiin.

Seuraavassa tapauksessa on kirjoittaja katsonut monikollisen relat.-pronominin lauseen subjektiksi ja kongruoinut predikaatin sen mukaan: »Erikoisen tärkeänä pidän saarnan vilpittömyyttä ja rehellisyyttä, jotka saarnaajan omakohtainen *usko saavat* aikaan.» Lauseen subj:na on kuitenkin »usko», joten pitäisi sanoa: jotka s. o. usko saa aikaan.

Milloin relat.-pronomini katkaisee päälauseen, on syytä tarkata, että päälause noudattaa lauseopin sääntöjä. Veroittavana esimerkkinä laiminlyönnistä on seuraava virke: »*Maaperällä*, jolla Rooman ja Bysantin edustajat tapasivat, *merkitsi* molemmille Pyhää Maata eikä kohtaamiselta puuttunut syvää vertauskuvallisuutta.» Koska ensimmäinen sana on päälauseessa subj:na, pitäisi sen olla nominatiivissa.

Adjektiiviattribuutista mainitsee lauseoppimme, että se on samassa luvussa ja sijassa kuin pääsana. Vaikka sääntö on selvä, voi sattua lipsahduksia mm. sen vuoksi, että adj.-attrib. ei ole välittömästi pääsanansa edellä tai että se liitetään muuhun kuin pääsanansa. Pari esimerkkiä virheellisestä taivutuksesta: »Erisuuntaisten järjestöjen yhteistyöllä

¹ Näytteet on poimittu sanoma- ja aikakauslehdistä sekä ylioppilasaineista. Kursivointi allekirj:n.

pyritään kokoamaan kansalaiset *yhteisen*, kaikille tärkeiden *asioiden ympärille*» (po. yhteisten) / »Edelleen ratkaisematta on keskiviikkona *tapahtuneen* 8 000 markan *ryöstö*» (po. keskiviikkona tapahtunut - - ryöstö, koska partisiippi määrittää sanaa »ryöstö»).

Kokonaisobjektilla on yksikössä kaksi sijaa, nimittäin nominatiivi ja genetiivin kaltainen akkusatiivi, mutta monikossa vain yksi, nominatiivi. Monikon genetiiviä ei hyväksytä objektin sijaksi, mutta yksikön tarjoaman mallin mukaisesti sitä toisinaan näkee käytettävän tässä tehtävässä: »Erityisen kiitoksen eversti H. antoi alueen eristämisestä, jolla *on estetty sivullisten* sotkemasta onnettomuusaluet-

ta.» Pitäisi tietenkin olla: jolla on estetty sivulliset.

Jos kahdesta verbistä toinen vaatii objektia, toinen adverbialia, ei niille voi panna jompaakumpaa yhteiseksi määräykseksi. Seuraavanlaista virkettä ei siis voida pitää rakenteellisesti virheettömänä: »Mieleen jää vaikutelma, että siellä *valmistellaan ja keskustellaan lehden sisältöä* paljon perusteellisemmin kuin meillä konsanaan». Verbiin »valmistella» sopii liitettäväksi osaobjekti »sisältöä», mutta ei verbiin »keskustella». Kunnollinen virke saataisiin pienellä korjauksella: Mieleen jää vaikutelma, että siellä valmistellaan lehteä ja keskustellaan sen sisällöstä jne.

VEIKKO RUOPPILA